

Metodický list

Harmonizovaná měnová statistika podle nařízení Evropské centrální banky (EU) č. 2021/379 ze dne 22. ledna 2021 o rozvahových položkách úvěrových institucí a sektoru měnových finančních institucí (ECB/2021/2)

I. Definice a obsah

Harmonizovaná měnová statistika je sestavována na základě nařízení ECB o rozvahových položkách úvěrových institucí a sektoru měnových finančních institucí, jejímž smyslem je poskytnout Evropské centrální bance ucelený statistický přehled o měnovém vývoji v zúčastněných členských státech, na které se hledí jako na jediný hospodářský prostor. Její součástí jsou stavové (zůstatkové) údaje o agregovaných finančních aktivech a pasivech, tokové údaje týkající se úvěrů a tokové údaje o cenných papírech v držení. Česká republika se jako jedna z kandidátských zemí v rámci harmonizační procedury zavázala sestavovat harmonizovanou rozvahu sektoru měnových finančních institucí (dále MFI) v souladu s nařízením ECB a s metodikou pro nečlenské země Eurozóny.

II. Zdroje a metodika zjišťování

Podkladem pro sestavování harmonizované měnové statistiky jsou údaje přebírané z výkazů měnové a bankovní statistiky a vlastní propočty ČNB při sestavování konsolidované rozvahy MFI.

Zdroje:

- Měsíční bilance aktiv a pasiv banky/PZB Bil (ČNB) 1- 12
- Měsíční výkaz banky/PZB o vkladech a úvěrech od klientů VST (ČNB) 11-12
- Měsíční výkaz banky/PZB o úvěrech a pohledávkách za klienty VST (ČNB) 1-12
- Měsíční výkaz o cenných papírech a účastech v držení bank VST (ČNB) 21-12 (*poznámka: pro časové řady do 31. 12. 2008*)
- Měsíční přehled cenných papírů v držení banky/PZB VST (ČNB) 41-12 (*poznámka: pro časové řady od 31. 1. 2009*)
- Měsíční výkaz o cenných papírech vydaných bankou/PZB VST (ČNB) 22-12
- Měsíční výkaz banky/PZB o úvěrech a vkladech ve vztahu k ÚI VST (ČNB) 3-12
- Čtvrtletní výkaz banky/PZB o vybraných aktivech a pasivech podle zemí V (ČNB) 25-04 (*poznámka: pro časové řady do 31. 12. 2013*)
- Čtvrtletní sektorová bilance aktiv a pasiv FPT (ČNB) 1-04 (*poznámka: pro časové řady do 30. 11. 2008*)
- Čtvrtletní výkaz vybraných aktiv a pasiv podle zemí FPT (ČNB) 3-04 (*poznámka: pro časové řady do 30. 11. 2008*)
- Čtvrtletní výkaz vybraných aktiv a pasiv podle měn FPT (ČNB) 4-04 (*poznámka: pro časové řady do 30. 11. 2008*)
- Měsíční bilance aktiv a pasiv investičních fondů FKI (ČNB) 1-12 (*poznámka: pro časové řady od 31. 12. 2008*)
- Měsíční přehled držených a emitovaných cenných papírů investičních fondů FKI (ČNB) 3-12 (*poznámka: pro časové řady od 31. 12. 2008*)
- Měsíční rozvaha družstevní záložny DZ (ČNB) 10-12 (*poznámka: pro časové řady do 31. 8. 2014*)
- Rozvaha a podrozvaha družstevní záložny FIS (ČNB) 10-12 (*poznámka: pro časové řady od 30. 9. 2014*)

III. Členění

a) Kategorie nástrojů a splatností

▪ Pasiva

Oběživo

Vklady (včetně neobchodovatelných dluhových cenných papírů)

Jednodenní

S výpovědní lhůtou do 3 měsíců včetně

S výpovědní lhůtou nad 3 měsíce

S dohodnutou splatností do 2 let včetně

S dohodnutou splatností nad 2 roky

Repo operace

Emitované (obchodovatelné) dluhové cenné papíry

Dluhové cenné papíry se splatností do 1 roku včetně

Dluhové cenné papíry se splatností od 1 roku do 2 let včetně

Dluhové cenné papíry se splatností nad 2 roky

Cenné papíry peněžního trhu (do konce roku 2002)

Kapitál a rezervy (včetně emitovaných akcií/podílových listů fondů peněžního trhu (FPT))

Ostatní pasiva

▪ Aktiva

Pokladna

Úvěry (včetně držených neobchodovatelných dluhových cenných papírů) do 1 roku včetně

Úvěry (včetně neobchodovatelných dluhových cenných papírů) od 1 roku do 5 let včetně

Úvěry (včetně neobchodovatelných dluhových cenných papírů) nad 5 let

Držené (obchodovatelné) dluhové cenné papíry se splatností do 1 roku

Držené (obchodovatelné) dluhové cenné papíry se splatností od 1 roku do 2 let

Držené (obchodovatelné) dluhové cenné papíry se splatností nad 2 roky

Cenné papíry peněžního trhu (do konce roku 2002)

Akcie a ostatní majetkové účasti (včetně držených akcií/podílových listů FPT)

Stálá aktiva

Ostatní aktiva

b) Měny

CZK

EUR

Ostatní měny

Zůstatky v národní měně a v EUR se vykazují odděleně u těch položek rozvahy, které vstupují do peněžních agregátů. Musí existovat možnost sestavit měnové agregáty tak, aby zahrnovaly zůstatky vyjádřené v CZK, EUR a ostatních cizích měnách.

c) Protistrany (sektory, země)

Sestavování měnových agregátů a protipoložek vyžaduje identifikaci protistran, které se nacházejí v tuzemsku a na území zúčastněných členských států a které tvoří sektor držby peněz. Protistrany nacházející se v tuzemsku nebo na území zúčastněných členských států se identifikují podle tuzemského sektoru co nejvíce odpovídajících ESA 2010 (European System of Accounts) a v souladu se seznamem měnových finančních institucí pro statistické účely. Aby bylo možno rozlišit sektor držby peněz, dělí se protistrany jiné než měnové finanční instituce na vládní instituce (S.13), přičemž ústřední vládní instituce (S.1311) se v celkových vkladových pasivech sledují odděleně, a na ostatní rezidenty. Aby bylo možno vypočítat sektorové členění peněžních agregátů a úvěrových

protistran, člení se ostatní rezidenti na nefinanční podniky (S.11), ostatní finanční zprostředkovatele, pomocné finanční instituce a kaptivní finanční instituce a půjčovatele peněz (S.124+S.125+S.126+S.127), pojišťovací společnosti a penzijní fondy (S.128+S.129), domácnosti a neziskové instituce sloužící domácnostem (S.14+S.15).

- d) Účely použití úvěrů
Úvěry poskytnuté domácnostem se dělí podle typu úvěru na úvěry na spotřebu, úvěry na bydlení a úvěry ostatní.
- e) Odvětvová klasifikace úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům (oddíly dle CZ-NACE rev. 2)
- Zemědělství, lesnictví, rybolov (01, 02, 03)
 - Průmysl (05-33, 35-39)
 - Stavebnictví (41, 42, 43)
 - Obchod, opravy, pohostinství, ubytování (45, 46, 47, 55, 56)
 - Doprava, spoje (49, 50, 51, 52, 53)
 - Komerční služby (58-63, 68-75, 77-82)
 - Ostatní služby (84-88, 90-99)
- f) Syndikované úvěry poskytnuté rezidentským nefinančním podnikům (S.11)
Syndikované úvěry zahrnují pouze případy, kde je dlužníkovi na základě úvěrové smlouvy známo, že úvěr poskytuje více věřitelů. Pro statistické účely se za syndikované úvěry považují pouze částky, které MFI skutečně vyplatily (nikoli celkové úvěrové rámce). Syndikovaný úvěr obvykle sjednává a koordinuje jedna instituce (běžně označovaná jako aranžér („lead manager“)), přičemž ve skutečnosti je poskytován různými účastníky syndikátu. Účastníci včetně aranžéra vykazují ve svých rozvahových aktivech svůj podíl na úvěru vůči dlužníkovi, tj. ne vůči aranžérovi.
Časová řada stavového ukazatele o syndikovaných úvěrech je dostupná od ledna 2011, ukazatele o tocích od února 2011.

IV. Způsob výpočtu

ČNB sestavuje:

- vlastní rozvahu centrální banky,
- agregovanou rozvahu ostatních měnových finančních institucí, tj. prostý součet rozvah jednotlivých obchodních bank, fondů peněžního trhu a družstevních záložen,
- konsolidovanou rozvahu měnových finančních institucí v ČR, která slouží jako základ pro výpočet peněžních agregátů a jejich protipoložek. Sestavuje se jako součet rozvahy centrální banky a agregované rozvahy měnových finančních institucí: 1) s vyloučením vzájemných mezibankovních vztahů v oblasti úvěrů a vkladů, včetně neobchodovatelných cenných papírů, 2) snížením emitovaného oběživa o hotovost na pokladnách obchodních bank a centrální banky a 3) snížením závazků měnových finančních institucí z emisí ostatních dluhových cenných papírů (do roku 2003 i cenných papírů peněžního trhu) a majetkových cenných papírů o částky těchto nástrojů v držbě měnových finančních institucí na straně aktiv. Protože je velmi obtížné identifikovat současného držitele obchodovatelného finančního nástroje (k tomu by bylo potřeba sledovat všechny následné prodeje cenného papíru), částky držené mimo sektor měnových

finančních institucí se odvozují pouze jako zbytek celkové emise mínus odpovídající držba vykazovaná jako aktiva měnových finančních institucí.

Peněžní agregáty a jejich protipoložky se sestavují za *sektor tvorby peněz*, to jsou měnové finanční instituce (tj. banky, fondy peněžního trhu a družstevní záložny), které vydávají pasiva s vysokou likvidností jiným institucím než měnovým finančním tzv. sektoru držby peněz.

Sektor držby peněz, zahrnuje všechny rezidenty ČR jiné než měnové finanční instituce (mimo ústřední vládní instituce). Kromě domácností sem patří nefinanční podniky a finanční instituce, které nejsou měnovými finančními institucemi spolu s místními vládními institucemi a fondy sociálního zabezpečení.

Ústřední vládní instituce jsou považovány za sektor tzv. *měnově neutrální*.

Peněžní agregáty

M1 = emise oběživa (bez hotovosti na pokladnách bank) + jednodenní vklady

M2 = M1 + vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců + vklady se splatností do 2 let

M3 = M2 + emitované ostatní dluhové cenné papíry se splatností do 2 let + podílové listy fondů peněžního trhu + repo operace

Hlavní protipoložky

Dlouhodobější finanční pasiva = vklady s výpovědní lhůtou nad 3 měsíce, vklady se splatností nad 2 roky, emitované dluhové cenné papíry nad 2 roky, kapitál a rezervy

Úvěry (vč. cenných papírů) poskytnuté vládním institucím

Úvěry (vč. cenných papírů) poskytnuté ostatním rezidentům

Čistá zahraniční aktiva – saldo veškerých krátkodobých a dlouhodobých pohledávek a závazků vůči nerezidentům (včetně měnového zlata a pohledávek a závazků ČNB vůči MMF (Mezinárodní Měnový Fond).

V. Změna metodiky

- Od ledna 2003 jsou cenné papíry peněžního trhu součástí ostatních dluhových cenných papírů se splatností do 2 let na straně aktiv i pasiv.
- Od ledna 2004 jsou fondy peněžního trhu zpravodajskými jednotkami a spolu s družstevními záložnami jsou zahrnuty do sektoru MFI (namísto sektoru ostatních finančních zprostředkovatelů).
- Peněžní agregát M3 byl rozšířen o emitované podílové listy fondů peněžního trhu.
- Od ledna 2009 je používána odvětvová klasifikace dle CZ-NACE rev. 2 (do prosince 2008 – odvětvová klasifikace OKEČ).
- Od ledna 2014 se používá nová klasifikace ekonomických sektorů (podle ESA 2010).
- Od října 2014 se mění postup pro započítávání družstevních záložen do harmonizované statistiky MFI (tj. postup pro navýšení měsíčních a čtvrtletních rozvahových údajů za subjekty, kterým byla udělena výjimka z plné reportovací povinnosti). Pro přepočítání na 100% pokrytí se nově používá jeden shodný přepočítací poměr pro všechny bilanční položky. Přepočítací poměr se stanoví jako podíl: bilanční suma družstevních záložen/bilanční suma obchodních bank v příslušném období.
- Od prosince 2014 je protipoložka k SDR součástí zahraničních pasiv (do listopadu 2014 byla zahrnuta pod ostatními pasivy)

- Dne 31. 12. 2018 došlo k ukončení publikace samostatných ukazatelů o emitovaných resp. držených akcích/podílových listech fondů peněžního trhu. Emitované cenné papíry FPT jsou součástí pasivní položky Kapitál a rezervy, držené cenné papíry FPT jsou součástí aktivní položky Akcie a ostatní majetkové účasti.

VI. Vykazující subjekty

V České republice zahrnuje sektor MFI centrální banku, banky, fondy peněžního trhu a družstevní záložny. Od ledna 2004 je sektor MFI souborem zpravodajských jednotek pro sestavení konsolidované rozvahy MFI v ČR. V případě družstevních záložen se provádí tzv. grossing-up procedura, tj. navýšení agregované rozvahy bank o podíl družstevních záložen.

Seznam MFI je pravidelně aktualizován na webových stránkách Měnové a finanční statistiky ČNB (http://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/) pod heslem "Seznamy institucí pro potřeby měnové a finanční statistiky".

Časové řady nejsou zpětně očišťovány o zaniklé banky.

První data jsou k dispozici od ledna 2002.